

Hallituksen esityksen tavoitteena on edistää markkinoiden toimivuutta, lisätä kilpailua ja kilpailuneutraaliteettia sekä vahvistaa huoltovarmuutta. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää nykyisten epäkohtien poistamista, lain tulkinnanvaraisuuden vähentämistä, uusien toimijoiden markkinoille pääsyn tukemista, hankintakustannusten kohtuullistamista ja julkisten varojen käytön tehostamista.

Esityksessä ehdotettu sidosyksiköiden 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimus ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukainen keino näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, erityisesti kun otetaan huomioon sen aiheuttamat vaikutukset.

Sidosyksikköaseman vaikutukset Kankaanpään kaupungin näkökulmasta

Yhteistyö- ja palvelurakenteiden uudelleenjärjestely: Vähimmäisomistusvaatimus pakottaisi Kankaanpään kaupungin järjestämään uudelleen toimivat yhteistyö- ja palvelurakenteet talous- ja palkanlaskennan osalta. Tämä aiheuttaisi sekä suoria että välillisiä vaikutuksia kuntalaisiin sekä kustannuksiin.

Muutokustannukset ja säästötavoitteiden vaarantuminen: Hallitusohjelman tavoittelemiin säästöihin ei päästäisi, vaan toimivien sidosyksikkörakenteiden purkaminen ja toimintojen uudelleenjärjestely aiheuttaisivat merkittäviä muutokustannuksia kunnille. Pienissä kunnissa yhteistyöllä on pyritty kustannussäästöihin ja palvelujen toimintavarmuuteen, ja muutoksen seurauksena nämä edut menetettäisiin.

Palvelujen järjestämisen haasteet: Vähimmäisomistusosuusvaatimus ei välttämättä johtaisi siihen, että kunnat siirtyisivät ostamaan palveluita markkinoilta. Lyhyellä aikavälillä pakon edessä tehtävät yritysjärjestelyt ja nopealla aikataululla tehtävät kilpailutukset aiheuttaisivat merkittäviä kustannuksia ja aiheuttaisivat merkittäviä toiminnallisia riskejä. Lisäksi samanaikaiset kilpailutukset voisivat johtaa siihen, ettei kaikille hankintayksiköille saataisi tarjouksia, ainakaan luotettavilta palveluntuottajilta. Näiden riskien välttämiseksi paluu omaan toimintaan on paljon kilpailutusta todennäköisempää.

Sidosyksiköiden toiminnan tehokkuus: Kunnat seuraavat sidosyksiköidensä toiminnan tehokkuutta ja vertaavat niiden hintatasoa markkinahintoihin ja oman toiminnan kustannuksiin. Sidosyksiköt myös kilpailuttavat hankintansa hankintalain mukaisesti, joten niiden rajoittaminen lisäisi kilpailutettaviin palveluihin vain sidosyksiköiden oman toimintanaan tuottaman osan. Tämä osa siirtyisi mahdollisesti takaisin omaksi toiminnaksi.

Talousvaikutukset ja ajankohta: Vähimmäisomistusvaatimus aiheuttaisi kaupungille merkittäviä kustannuksia, mikä on haastavaa talouden sopeuttamistoimien keskellä. Lisäksi kaupungilla on meneillään sidosyksikön kilpailuttaman järjestelmähankinnan toteutus, ja järjestelmän mahdollinen vaihtaminen aiheuttaisi erittäin merkittäviä päällekkäisiä kustannuksia.

Palveluiden jatkuvuuden turvaaminen: Sidosyksikköhankintojen korvaaminen kilpailutuksilla voi aiheuttaa haasteita palveluiden jatkuvuuden turvaamisessa, erityisesti järjestelmien vaihdon tai laadultaan riittämättömien palvelujen riskin vuoksi. Talous- ja palkkahallinto on kunnan kannalta kriittistä sekä toiminnan että tietoturvan näkökulmasta, ja siirtyminen pois toimivasta kuntayhteistyöstä lisäisi merkittävästi toiminnallisia riskejä.

Siirtymäajan riittämättömyys: Ehdotettu siirtymäaika on riittämätön muutoksen valmisteluun, analysointiin, käytännön toteutukseen ja taloudellisiin kustannuksiin varautumiseen. Myös kunnallinen päätöksenteko, mukaan lukien mahdolliset valitukset, vievät aikaa.

Yhteenvedona voidaan todeta, että sidosyksiköiden 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimus olisi kohtuuton Kankaanpään kaupungille ja muille kunnille, erityisesti talouden, palvelujen järjestämisen, riskienhallinnan ja yhteistyön näkökulmasta. On tärkeää harkita uudelleen esityksen tarkoituksenmukaisuutta, suhteessa sen aiheuttamiin merkittäviin negatiivisiin vaikutuksiin.

Lausunto kilpailutuksen uusimisvelvollisuuteen

Mikäli tarjouskilpailuun saadaan vain yksi tarjous, kilpailutus tulisi lähtökohtaisesti uusida. Poikkeuksia voitaisiin tehdä vain erityisen painavista syistä. Tämä teettää kaupungin näkökulmasta paljon lisätyötä ja vie aikaa, jos kilpailutus tulee uusida, kun on tiettyjä hankintoja, joihin ei täällä saada välttämättä kuin se yksi tarjous. Kilpailua ei tietyissä toiminnoissa alueella oikeasti ole, vaikka niitä suuremmissa keskuksissa olisi saatavissa. Nämä toimijat eivät ole halukkaita tarjoamaan palvelua muualle.

Ajan ja resurssien hukkaaminen – Mikäli kilpailutusta joudutaan uusimaan aina, kun vain yksi tarjous saadaan, se voi aiheuttaa merkittävää viivästystä hankintaprosesseissa. Tämä voi olla erityisen ongelmallista kiireellisissä hankinnoissa, kuten kriittisen infrastruktuurin palveluissa.

Markkinatilanteen huomiotta jättäminen – Joillain aloilla tai tietyillä alueilla voi olla luonnostaan vähän tarjoajia, jolloin kilpailutuksen uusiminen ei toisi lisää osallistujia vaan johtaisi vain hankinnan lykkäytymiseen ilman hyötyjä.

Kustannusten kasvu – Uusiminen voi lisätä hallinnollisia kustannuksia sekä hankintayksiköille että tarjoajille, jotka joutuvat osallistumaan kilpailutuksiin uudelleen. Tämä voi vähentää pienten yritysten halukkuutta osallistua kilpailutuksiin.

Markkinoiden häiriintyminen – Jos kilpailutus uusitaan jatkuvasti, se voi luoda epävarmuutta markkinoille. Potentiaaliset tarjoajat saattavat jättää osallistumatta, jos he kokevat, että kilpailutusprosessi on epävakaa ja epävarma.

Julkisen sektorin autonomian rajoittaminen – Hankintayksiköt menettävät mahdollisuuden päättää tapauskohtaisesti, onko yksittäinen tarjous riittävä ja järkevä hyväksyttäväksi. Joustavampi linja mahdollistaisi paremman reagoinnin todellisiin markkinatilanteisiin.

Poikkeusten määrittelyn vaikeus – Jos poikkeuksia voidaan tehdä vain "erityisen painavista syistä", herää kysymys, kuka määrittelee nämä syyt ja miten tulkinnot yhtenäistetään, jotta ne eivät johda hallinnolliseen byrokratiaan ja valituskierteisiin.